

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres ref.

Vår ref / Saksbehandler
11/6310-4 A10 &13
Fanny Voldnes / tlf.

Dato:
01.02.2012

HØYRING AV FRAMLEGG TIL LOV- OG FORSKRIFTSFØRESEGNER OM BRUK AV OFFENTLEGE TILSKOT OG FORELDREBETALING I IKKJE-KOMMUNALE BARNEHAGAR

Fagforbundet mener at forskriften fra KD omhandler svært grunnleggende spørsmål rundt organisering, kontroll og styring av velferdssamfunnet vårt. Erkjennelsen av private barnehager må reguleres bedre for å forhindre at private eiere kan forsyne seg uhemmet av offentlige midler er bra. Den demokratiske styringen med viktige samfunnsoppgaver må styrkes. Det er et problem hvis omsorgen for våre barn drives etter forretningsprinsipper, der selskaper og investorer får anledning til å definere driften ut i fra forretningsmessige lønnsomhetsvurderinger og jakten på profitt. Spilleregler, drivkrefter og lønnsomhetsformål fra næringslivet lar seg ikke automatisk overføre til forvaltningen av demokratisk styrte velferdsoppgaver der behov, tilgang og kvalitet er primære formål. Gode intensjoner om økt kontroll slik at pengene brukes i tråd med formålet må uansett følges opp med politisk handlekraft.

De offentlige tilskudd og foreldrebetalingen skal komme barna og barnehagedriften til gode. Finansieringen av drift og utbygging av barnehager har imidlertid også latt seg utnytte slik at en del av de offentlige tilskuddene utilsiktet ikke kommer barna og barnehagene til gode, men går til utbetaling av store overskudd til eierne av de private barnehagene. Overskudd kan i tillegg tas ut på andre måter for eksempel ved høy husleie og/eller betaling for andre tjenester som utføres av eier eller nærstående parter, konsernbidrag, styrehonorarer og lignende.

Når det gjelder barnehager og i lys av barnehageløftet er problemene at man har laget et opplegg som gir private barnehager en blankorettighet til tilskudd fra kommunen, beregnet ut fra utgiftene i de kommunale barnehager. Kommunene har ansvaret for at det er full barnehagedekning. Samtidig har man fratatt kommunene muligheten til å styre de offentlige tilskuddene til de private barnehagene. En viktig årsak til mangelfull kontroll med offentlige tilskudd til barnehagesektoren er selskapsstruktureringen.

I Norge har det alltid vært et stort innslag av private barnehager. Tidligere var de drevet og eid av ideelle organisasjoner eller foreldregrupper i fellesskap. Det er derfor ikke overraskende at det ble lagt til rette for slik utbygging i forbindelse med barnehageløftet.

Det vi nå ser er imidlertid at barnehage er blitt et nytt forretningsområde, og barnehagevirksomhet er organisert som en hvilken som helst privat forretningsbransje, noen til og med i kompliserte konsernstrukturer med forgreininger til skatteparadis. Det genereres store overskudd i den private barnehagesektoren, men dette tas primært ut på andre måter enn gjennom lovregulert utbytte. Barnehagedrift som organiseres i kompliserte selskapsstrukturer er kanskje den viktigste årsaken til at man mister kontrollen med offentlig pengebruk slik at skjulte utbytter tas ut. Det er mange eksempler på dette. Oppdelingen av barnehagen i flere selskaper (drift, eiendom, ansatte, holdingselskap osv) gjør det mulig å omplassere midler fordi innsyn og demokratisk kontroll med det offentliges pengebruk i praksis blir umulig. Til tross for dette er denne selskapsstruktureringen i dag fullt ut lovlig i barnehagesektoren.

Slik sett står departementets foreslåtte regulering av barnehagesektoren i sterk kontrast til lovreglene for privatskoler. For eiere av privatskoler har det ingen hensikt å skille virksomheten i ulike selskaper fordi det ikke er lov å ta ut verdier eller utbytte fra virksomheten. At departementet ikke har brukt innholdet i privatskoleloven til å regulere barnehagesektoren er vanskelig å forstå. Når oppsplitting i flere selskaper ikke reguleres, og det i tillegg blir lov å ta utbytte, vil problemene med kontrollen av hva pengene brukes til, trolig fortsette.

Fagforbundet mener at det ikke ville ikke vært vanskelig for kommunene å gjennomføre utbygging av full barnehagedekning selv dersom de var sikret finansiering og midlertidige unntak når det gjelder utdanningskrav til personale, slik de private har. Det ville sannsynligvis også være enklere å gjennomføre ønsket kompetanseheving av personalet. Det er mange eksempler på kommuner som har gjennomført full barnehagedekning lenge før barnehageforliket i 2004.

Når man nå likevel valgte å involvere private kommersielle aktører i barnehageforliket, kreves det virkemidler slik at det offentliges kontroll med offentlige midler sikres. Det er nødvendig for å sikre at bevilgede penger brukes i tråd med intensjonene og de politiske målsetningene. Det er et poeng siden det er snakk om store penger; ca 30 mrd i 2011.

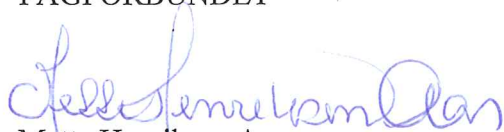
Framfor standardsatser og blankorettigheter for private barnehager kan man lage et opplegg bestående av fire elementer:

- (1) For å motta kommunalt tilskudd må det inngås en avtale mellom kommunen og den private barnehagen
- (2) I henhold til denne avtalen skal kommunen godkjenne budsjettet til barnehagene. Videre skal regnskap leveres til kommunen og det kan bli et etteroppgjør basert på regnskapet
- (3) For nye investeringer og tilskudd til kapitalutgifter i barnehagene tas normalt med klausul om eierforhold til kommunen ved eventuelt salg eller avvikling av barnehagen
- (4) Ved avvikling eller opphør av virksomhet av annen grunn, tilbakefaller eiendomsretten til kommunen.

I en slik modell bør departementet utforme veiledende retningslinjer for hva en slik avtale skal inneholde, hva et godkjent budsjett skal dekke, hvordan regnskapsoppfølgingen skal være og hvilken rettighet allerede etablerte private barnehager har. Det bør også være krav til en barnehageplan hvor de private barnehagene inngår og hvor offentlig tilskudd er avhengig av at barnehagen inngår i planen.

For å bringe dagens system over i et slikt spor kan det gis nærmere retningslinjer for hvilke barnehager som har rett til avtale, og det gis en overgangsperiode på to til tre år for å inngå avtale. De barnehager som allerede er godkjente bør ha rett til slik avtale.

Med hilsen
FAGFORBUNDET

Mette Henriksen Aas
AU-medlem

Fanny Voldnes
fagleder

